

Michalina Tobiaszewska

Programy edukacyjno-wychowawcze w MOW w Szczecinie

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Szczecinie to placówka z wieloletnią historią. Głównym celem jego istnienia jest: „...eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi...”. Przez ponad czterdzieści lat istnienia mury ośrodka opuściło kilkaset wychowanków. Każda z nich inna, każda z inną historią życia, innymi problemami i, przede wszystkim, inną osobowością. Nie ma jednej metody, która będzie odpowiednia dla wszystkich. Zatem praca w naszej placówce to nieustanne poszukiwanie metod, technik dotarcia do każdej z dziewcząt, by znaleźć płaszczyznę porozumienia, nawiązać relację, zrozumieć problemy i wspólnie spróbować odnaleźć ich rozwiązanie.

Jest wiele dróg, aby to osiągnąć. Każdy wychowawca i każdy nauczyciel nieustannie rozwija swój warsztat pracy poszukując tych dróg. W wyniku tych poszukiwań powstało wiele programów edukacyjno-wychowawczych, z których korzystamy w naszej pracy.

Ogólnopolski Rajd Surwiwalowy „Orły”

Największym przedsięwzięciem w corocznej pracy naszej placówki jest Ogólnopolski Rajd Surwiwalowy „Orły”. Już od dziesięciu lat nasze wychowanki biorą czynny udział w całorocznych przygotowaniach, a finałowo pięć lub dziesięć z nich startuje w drużynie. Surwiwal to metoda resocjalizacji znana od lat. Pozwala naszym wychowankom zbliżyć się do natury, doświadczyć trudnych warunków i nauczyć się w nich funkcjonować. Według Krzysztofa Kwiatkowskiego:

- Survival to przetrwanie
- Survival to sport
- Survival to odpowiedzialność
- Survival to doświadczenie
- Survival to zabawa
- Survival to przygoda
- Survival to przyroda
- Survival to ekologia.

Zatem surwiwal to wszystko to, czego nasze wychowanki doświadczyły za mało, niewystarczająco. To metoda, która pozwala te braki uzupełniać i niwelować ich skutki. Współdziałanie w grupie w trudnych, nieznanych warunkach to doskonałe narzędzie do

poszukiwania siebie, swoich potrzeb, pragnień, źródeł frustracji, Co więcej, to nowa przestrzeń do nawiązania relacji wychowawca-wychowanka, ponieważ wychowawca wychodzi tu ze swojej codziennej roli i staje się członkiem grupy. Drużyna nie powstaje z dnia na dzień, ale jest stopniowo budowana w czasie treningów fizycznych, przygotowań merytorycznych, nauki pracy z mapą. Często zawiązanie drużyny poprzedzają wyjazdy na zimowy surwiwal w góry oraz liczne wycieczki piesze i rowerowe. Dzięki temu uczestniczki Rajdu mają możliwość poznać własne możliwości i ograniczenia, nauczyć się odpowiedzialności i współdziałania w grupie.

O walorach surwiwalu jako metody pracy resocjalizacyjnej nie trzeba opowiadać, ale warto wspomnieć, że nasze „Orły” są o tyle niezwykłe, że przygotowania do nich toczą się przez cały rok i na każdym etapie realizacji istotną rolę odgrywają dziewczęta. Spośród naszych wychowanek tylko garstka zawiązuje drużynę, jednak wszystkie doświadczają wspólnej pracy organizacyjnej: zapewniają obsługę, w czasie zajęć rękodzielniczych wykonują nagrody itd. „Orły” cieszą się dużym wsparciem ze strony środowiska lokalnego. Rok rocznie możemy liczyć na materialne wsparcie Rady Osiedla Skolwin oraz pomoc Stowarzyszenia Skolwin i My. Surwiwal ma miejsce w pobliskiej Puszczy Wkrzańskiej lub nieco bardziej oddalonej Puszczy Bukowej. Odwiedzający nas uczestnicy poznają naturalne walory otaczającej przyrody, zdobywają wiedzę o naszym środowisku lokalnym, mogą docenić ciężką pracę mieszkańców Skolwina (przy udziale naszych wychowanek) na rzecz dzielnicy, stąd chęć do współpracy ze strony naszych sąsiadów.

Wolontariat

Kolejną sztandarową praktyką w naszej placówce jest wolontariat. Idea niesienia pomocy osobom najbardziej potrzebującym towarzyszy nam od lat. Od 2008 r. regularnie współpracujemy z Hospicjum Św. Jana Ewangelisty w Szczecinie, a od 2013 r. z Domem Kombatanta w Szczecinie. Jak powiedział Ghandi: „Najlepszą drogą do odnalezienia samego siebie jest zagubienie się w służeniu innym”. I tak nasze wychowanki w dni wolne od nauki pracują na rzecz osób ciężko chorych i umierających. Praca dziewcząt przybiera różne formy. Od tych najbardziej prozaicznych jak sprzątanie, czy pomoc w przygotowaniu posiłków, po kwestowanie na rzecz Hospicjum, a nawet opiekę nad chorymi. Kontakt z pacjentami w stanie terminalnym wywiera ogromny wpływ na każdego człowieka, tym większy na doświadczone życiem młode osoby. Istotne jest, że poprzez udział w programie wychowanki

wyjątkowo szybko nabywają nowych kompetencji społecznych potrzebnych współczesnemu człowiekowi. Tworzy się u nich nowa tożsamość osobowościowa (poczucie odpowiedzialności). Już po pierwszym wolontariacie mogą się dowiedzieć, że są wartościowe, poczuć, że ich postawa jest akceptowana. Mogą również zmierzyć się z permanentną oceną oraz ewentualną krytyką swoich poczynań i wyborów. Ten element współpracy i wpływu pracowników etatowych jest najważniejszym w kształtowaniu się cech potrzebnych do podołania przyszłym obowiązkom każdego pracownika. Tworzy się u dziewcząt odporność na stres wywołany przez krytykę oraz zmęczenie.

Warto tu również wspomnieć o aktywnościach Szkolnego Koła Caritas. W ramach jego działalności wychowanki regularnie pracują przy przygotowaniu i wydawaniu posiłków w Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn w Szczecinie. Raz w miesiącu uczestniczą w organizacji Dnia Chorego. Ponadto regularnie uczestniczą w zajęciach dla dzieci w świetlicy Caritas, gdzie organizują czas najmłodszym członkom dysfunkcyjnych rodzin, bawią się z nimi, pomagają przy odrabianiu lekcji. W minionym roku dziewczęta z własnej inicjatywy zorganizowały zbiórkę żywności dla najbardziej potrzebujących, co jest dla nas sygnałem, że oddziaływania, którym są poddawane, przynoszą pozytywne rezultaty.

Koncepcja wolontariatu towarzyszy naszym wychowankom również w czasie codziennego funkcjonowania w środowisku lokalnym. Nasze wychowanki wykonują prace na rzecz parafii, uczestniczą w organizacji dzielnicowych festynów i akcji sprzątanía okolicy. Jest to ważna część naszych oddziaływań, ponieważ w ten sposób wspieramy środowisko lokalne, budujemy więzi społeczne, uczymy życzliwości, odpowiedzialności, a także pracujemy nad zmianą wizerunku wychowanki ośrodka w postrzeganiu społecznym. Dajemy naszym dziewczętom możliwość poczucia się pełnoprawnymi i cenionymi członkiniami społeczności lokalnej.

Peleton

Powszechnie wiadomo, że sport może być doskonałą metodą na rozładowanie nadmiaru energii, również agresji: „...większość przestępstw popełnianych przez nieletnich w ostatecznym rozrachunku nie wypływa z tkwiącej w sercu człowieka grzeszności, lecz z niewłaściwego skierowania energii. Dlatego też leczenie przestępczości nie może opierać się na zatrzymaniu tej energii, lecz na skierowaniu jej na właściwe tory”. Z takiego założenia

wychodzi kolejny program wychowawczo - edukacyjny realizowany w ośrodku – „Peleton”.

Jego głównymi celami są:

1. Kształtowanie poczucia przynależności do grupy, dalszy rozwój i budowanie integracji wychowanek przy jednoczesnym zachowaniu autonomii poszczególnych dziewcząt i wykluczaniu postaw wynikających z elementów „drugiego życia” (np. wykorzystywanie słabszych).
2. Przeciwdziałanie poprzez rekreację ruchową powiązaną z turystyką kwalifikowaną oraz działania psychoprofilaktyczne problemom wynikającym z uzależnień, oraz realizować działania naprawcze w stosunku do zjawisk już zaistniałych.
3. Kształtowanie poczucia własnej wartości poprzez umożliwienie osiągnięcia zamierzonych celów.
4. Kształtowanie poczucia siły i odporności na stres wywołany długotrwałym, jednostajnym wysiłkiem.
5. Modelowanie umiejętności nawiązywania prawidłowych interakcji w kontaktach społecznych.
6. Budowanie postawy tolerancji i otwartości wobec innych ludzi.

Program cieszy się ogromną popularnością wśród wychowanek. Jak niemal każdy młody człowiek, dziewczęta z entuzjazmem podchodzą do jazdy na rowerze. Cotygodniowe wycieczki rowerowe, biwaki w pobliskim Rezerwacie Przyrody Świdwie – to ulubione aktywności naszych wychowanek. Wyraźnie zaobserwować można zmagania dziewcząt z własnymi słabościami, nie tylko brakiem kondycji fizycznej (które to braki są nadzwyczaj szybko uzupełniane), ale przede wszystkim z brakiem umiejętności radzenia sobie w konfrontacji ze zmęczeniem, bólem, stresem związanym z dzieleniem trudnych warunków z koleżankami.

Ukoronowaniem programu był udział w XXIII Szczecińskiej Pielgrzymce Rowerowej na Jasną Górę organizowanej przez Parafię w Benicach i MOS im. Św. Brata Alberta w Szczecinie. Dziewięć dziewcząt pod opieką dwóch wychowawców w ciągu tygodnia przejechało ponad 628 km ze Szczecina na Jasną Górę. Pomimo długiej i męczącej trasy, konfrontacji z własnymi słabościami, wszystkie uczestniczki dojechały o własnych siłach.

Program psychoprofilaktyczny „Uwolnij siebie – postaw na marzenia”

Już od pięciu lat wychowanki naszego ośrodka w ramach programu psychoprofilaktycznego „Uwolnij siebie – postaw na marzenia” biorą udział w zajęciach Grupy Fotograficznej Młodych Twórców w Domu Kultury Klub Skolwin. Zajęcia FGMT odbywają się w ramach programu Urzędu Miasta Szczecin: „Przeciwdziałanie uzależnieniom od substancji psychoaktywnych oraz zjawisku przemocy w rodzinie”. W czasie zajęć dziewczęta mają możliwość zdobyć umiejętności związane z fotografią cyfrową: robieniem zdjęć i poddawaniem ich przygotowaniu komputerowemu. W spotkaniach biorą udział zarówno nasze wychowanki, jak i młodzież zamieszkująca dzielnicę. Każda edycja kończy się wernisażem i wystawą, każda ma temat przewodni. Tytuły dotychczasowych edycji to: „Anioły ze Skolwina czyli historia o tobie”, „Wszechświat”, „Moda. Twój styl bycia”.

Dziewczęta mogą nie tylko nabyć umiejętności techniczne, rozwijać zmysł estetyczny, ale też zintegrować się ze środowiskiem, doświadczyć uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych poza placówką (niektóre z nich nigdy nie miały takiej możliwości), poczuć się pełnoprawnymi członkiniami społeczności. Co więcej, uczestnicząc w tych zajęciach zmieniają sposób postrzegania wychowanek placówki przez ludzi spoza niej. Uroczysty wernisaż kończący cykl zajęć pozwala naszym dziewczętom wyjść z roli wychowanki ośrodka, „odkleić” etykiety dziecka z patologicznej rodziny/narkomanki/złodziejki/nieuka/głupka itp. i doświadczyć całkiem innej – człowieka wartościowego, pomysłowego, twórczego.

Przedsiębiorczość nie tylko w MOW-ie

„Przedsiębiorczość nie tylko w MOW-ie” to kolejny program edukacyjno-wychowawczy realizowany w ośrodku, który zasługuje na uwagę. Zrealizowany został przy współpracy z Fundacją Bonin. Wyniki zeszłorocznej, pierwszej edycji zachęcają do kontynuacji projektu. Realizowany był od października 2014 r. do kwietnia 2015 r., podzielony był na pięć części:

1. Kompetencje społeczne
2. Rynek pracy
3. Budżet Domowy
4. Konsument
5. Bank

Każda część to cykl zajęć dla grupy wychowawczej, podczas których dziewczęta poznają otaczającą rzeczywistość od strony codziennego funkcjonowania. Dowiadują się jakie miękkie kompetencje ułatwią im życie w społeczeństwie, jak te kompetencje wykorzystać w sposób właściwy, jak wygląda rynek pracy, jak poszukiwać zatrudnienia, jak podnosić kwalifikacje. Dużą popularnością cieszyły się zajęcia realizowane w ramach trzeciej części, czyli opracowanie budżetu domowego. Diagnoza problemu wskazała, że dziewczęta właściwie wcale nie orientują się w cenach produktów żywnościowych czy wysokości opłat domowych. Niemniej temat wzbudził zainteresowanie. Dziewczęta bardzo chętnie uczyły się planowania wydatków, szukania oszczędności itp.

Efekty wynikające z tej części projektu były najbardziej zauważalne, ponieważ przełożyły się na sposób korzystania naszych wychowanek z posiadanych środków finansowych. Z własnej inicjatywy część dziewcząt racjonalnie planowała sposób wydawania posiadanych pieniędzy. Największe trudności sprawiała realizacja ostatniej części projektu – „Bank”, która przekazywała wiedzę dotyczącą korzystania z usług bankowych. Tu również diagnoza problemu wskazała na brak jakiejkolwiek wiedzy na ten temat.

Zajęcia prowadzone w ramach projektu „Przedsiębiorczość nie tylko w MOW-ie” zostały przygotowane specjalnie dla wychowanek ośrodka. To znaczy, że uwzględniały potrzeby, braki w wiedzy, sposób funkcjonowania w społeczeństwie właśnie tej grupy docelowej. W procesie dostosowywania projektu do realiów naszych dziewcząt brali udział wychowawcy ośrodka, natomiast zajęcia prowadziła specjalistka z zewnątrz wspólnie z wychowawcą z placówki, co również miało pozytywny wpływ dla realizacji przedsięwzięcia.

Kiermasz świąteczny

Całorocznym programem edukacyjno-wychowawczym prowadzonym od kilku lat w naszej placówce jest kiermasz świąteczny. Realizacja tego programu ma na celu zdobycie takich umiejętności, jak:

- systematyczna praca,
- dokładność,
- umiejętność planowania zadań,
- nawiązywanie prawidłowych kontaktów interpersonalnych,

- prawidłowa komunikacja interpersonalna,
- współpraca w grupie.

Realizacja projektu zaczyna się już we wrześniu, kiedy dziewczęta, pod opieką wychowawców, planują jakie wyroby rękodzielnicze chciałyby wykonać. Kiedy decyzje zapadną, propozycje zostają wycenione, a niezbędne przybory zakupione. Wówczas przechodzimy do części produkcyjnej. Każda grupa wykonuje inne ozdoby choinkowe, wielkanocne czy kartki okolicznościowe, które dzięki życzliwości współpracujących z nami instytucji kultury i nauki są następnie sprzedawane przez nasze podopieczne. Nasze wyroby sprzedawane są w Filharmonii im. Karłowicza w Szczecinie, w Muzeum Narodowym, w Teatrze Lalek Pleciuga, w zaprzyjaźnionej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 1, a także w Domu Kultury Klub Skolwin oraz przy kościele w dzielnicy Skolwin, w okresie przed Bożym Narodzeniem oraz przed Wielkanocą. Jest to jedno z największych przedsięwzięć podejmowanych w naszej placówce. Dodatkowo cenne jest to, że zaangażowane w Kiermasze są wszystkie nasze wychowanki oraz większość wychowawców. Udział w sprzedaży wyrobów rękodzielniczych jest dla naszych wychowanek wyróżnieniem. Ważne dla nich jest nie tylko opuszczenie murów placówki, wyjście z roli wychowanki MOW, spotkanie z innymi niż na co dzień ludźmi, ale również fakt, że powierzone zostają im pieniądze, co odczytują jako przejaw najwyższego zaufania.

Zdobyte w czasie realizacji programu środki finansowe przeznaczone są na nagrody dla dziewcząt oraz pomoc finansową najbardziej potrzebującym z nich.

Superklasa

Od trzech lat realizowany jest program „Superklasa”. Jest to międzyklasowy konkurs, który rozstrzygany jest w czerwcu każdego roku szkolnego. Realizacja programu ma na celu:

- integrację klasy,
- budowanie tożsamości grupowej,
- zdobywanie umiejętności współdziałania,
- wspieranie kreatywności,
- zachęcenie do podjęcia aktywności,
- zachęcenie do podejmowania inicjatywy oddolnej.

Ocenie podlegają:

- ocena zachowanie (średnia klasy),
- dbanie o klasę,
- wyniki konkursów i zawodów,
- realizacja różnego rodzaju akcji (np. rajdów pieszych),
- własna inicjatywa klasy,
- udział w zajęciach pozalekcyjnych.

Nagrodą główną jest jednodniowa wycieczka szkolna. Choć tylko jedna klasa może zdobyć nagrodę główną, korzyści płynące ze wspólnej pracy są pozytywne dla wszystkich uczestników.

„Pink Floyd. Impresje”, „Grimm Dream”, „Alicja”

Przy współpracy z Grupą Twórczą Krata Eon już od trzech lat realizowane są programy socjoterapeutyczne, których ukoronowaniem jest występ naszych wychowanków w Domu Kultury Klub Skolwin w czasie wrześniowego festynu. Program przeprowadzany jest we wrześniu, a jego głównym założeniem jest zintegrowanie nowych wychowanków, wdrożenie ich do współpracy, nawiązanie relacji zarówno pomiędzy nimi jak i między nimi a wychowawcami. Proponowana w ramach projektu forma jest łatwa do opanowania, opiera się na dramie, pracy z ciałem, elementach tańca. Dziewczęta nie muszą uczyć się tekstów, ponieważ role są nieme, a podstawą spektaklu jest oprawa muzyczna. Widowiska są skonstruowane w taki sposób, że uczestniczki nie mogą popełnić błędu. To buduje w nich poczucie pewności siebie i daje przestrzeń, by skupić się na socjoterapeutycznych a nie tylko estetycznych celach przedsięwzięcia. Coroczne występy cieszą się dużym zainteresowaniem mieszkańców dzielnicy Skolwin.

Agroszkoła

Znaczącą rolę w działalności ośrodka spełnia pojęcie resocjalizacji przez pracę. Duży zielony teren otaczający naszą placówkę pozwala realizować tę ideę. Poprzez dbałość o otoczenie placówki, realizujemy takie cele, jak:

- kształtowanie postaw i zachowań prospołecznych,
- kształtowanie nawyku regularnej pracy,

- budowanie poczucia odpowiedzialności,
- zdobywanie umiejętności planowania zadań,
- zdobywanie umiejętności planowania czasu,
- budowanie poczucia przynależności.

Wychowanki, początkowo, niechętnie podejmujące aktywność, z czasem obserwują wyniki swoich działań. Jest to najlepsza motywacja do dalszej pracy. Metoda resocjalizacji przez pracę jest realizowana w ramach programu „Agroszkoła”. Każda grupa wychowawcza otrzymuje przydzieloną część ogrodu warzywnego oraz zielonego terenu wokół ośrodka, za które jest odpowiedzialna. Dziewczeta mają wpływ na to, w jaki sposób przestrzeń zostanie zagospodarowana, jakie warzywa i kwiaty zostaną posadzone. Biorą udział w pracach na terenie od początku (sadzenie) do końca (zbiory), mogą w ten sposób dostrzec efekty swojej pracy. Ponadto zielone tereny ośrodka co roku zgłaszane są do szczecińskich konkursów „Cały Szczecin w Kwiatkach” i „Zielona Szkoła. Nasza Przygoda z Bioróżnorodnością”. Pozwala to naszym dziewczętom doświadczyć pochwały i konstruktywnej krytyki z ust specjalistów.

Podsumowanie

Wszystkie programy edukacyjno-wychowawcze realizowane w ośrodku służą realizacji statutowych celów placówki, do których należą:

- likwidowanie zaległości szkolnych,
- kształtowanie dyscypliny, autokontroli i zainteresowania życiem społecznym,
- kształtowanie umiejętności wchodzenia w prawidłowe interakcje społeczne,
- rozwijanie zainteresowania kulturą, sportem i innymi formami rekreacji,
- przygotowanie do pełnienia ról społecznych (w rodzinie, w pracy, środowisku lokalnym, w kraju),
- kształtowanie i promowanie zdrowego stylu życia.

Różnorodność form i metod pracy pozwala nam dotrzeć do dużej liczby wychowanek. Oddziaływania resocjalizacyjne opieramy o interesujące dziewczęta obszary, wskazujemy nowe ciekawe aktywności i płynące z nich korzyści. Poprzez nie staramy się zaprezentować sposób życia jakiego wychowanki do tej pory nie poznały: oparty na współdziałaniu, poczuciu przynależności, adekwatnym poczuciu własnej wartości, życia w którym nauka i praca to wartości, z których można czerpać satysfakcję.

BANK DOBRYCH PRAKTYK

